

Акуленко Д. Ю., студент,
Київський університет права НАН України, м. Київ
Яренчук В., студент,
Чернівецький національний університет
ім. Ю. Федьковича, м. Чернівці
Науковий керівник: Твердохліб Ю. В., асистент

ПРОБЛЕМАТИКА РОЗМЕЖУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ТА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Проаналізувавши постанови Вищого господарського суду, можна стверджувати, що проблема розмежування господарсько-правової і цивільно-правової відповідальності досі є не повністю вирішеною. Суб'єкти господарювання можуть бути притягнені не лише до господарсько-правової відповідальності, а й до інших видів, серед них також цивільно-правова відповідальність, тому питання розмежування та співвідношення цивільної і господарської відповідальності є дуже важливим [1, 2].

Перш за все необхідно акцентувати увагу на джерела регулювання цих двох видів правової відповідальності, так п. 22 ст. 92 Конституції України стверджує, що виключно законами України визначаються загальні засади цивільно-правової відповідальності [3], проте Цивільний кодекс України не надає повної необхідної інформації про інститут цивільно-правової відповідальності та його загальні засади, а через те, що всі норми містяться в різних розділах і главах – не утворює єдиного комплексу [5]. Все вище згадане вказує на ще один недолік – не систематизованість правових норм.

Варто зауважити, що розробка Господарського кодексу України була дещо коректніша, адже в Господарському кодексі існує положення про господарсько-правову відповідальність, а саме розділ V «Відповідальність за порушення у сфері господарювання», тож, на відміну від ЦК, можна стверджувати про певний систематизований комплекс правових норм. Також на відміну від ЦК Господарський кодекс регулює правове поле впливу господарсько-правової відповідальності, п. 1 ст. 216 ГК стверджує, що «учасники господарських відносин несуть господарсько-правову відповідальність за правопорушення у сфері господарювання шляхом застосування до правопорушників господарських санкцій» [4].

Ні Цивільний, ні Господарський кодекси не визначають види або форму відповідальності; перший містить лише перелік способів захисту цивільних прав, другий розмежовує спосіб впливу через господарські санкції на особу, яка вчинила правопорушення у сфері господарювання, і

яка має зазнати несприятливого економічного чи правового наслідку.

Господарський кодекс також містить «невідомі» Цивільному кодексу норми: Кабінетом Міністрів України можуть затверджуватися методики визначення розміру відшкодування збитків у сфері господарювання (п. 6 ст. 225 ГК); склад збитків, що підлягають відшкодуванню у внутрішньогосподарських відносинах, визначається відповідними суб'єктами господарювання – господарськими організаціями з урахуванням специфіки їх діяльності (п. 7 ст. 225 ГК); умови про солідарне відшкодування збитків (ст. 227 ГК) [4]. Це невичерпний перелік невідповідностей між цими двома кодексами.

Згідно з основами теорії держави і права будь-яка відповідальність настає внаслідок вчинення того чи іншого правопорушення. Virізнюють наступні види правопорушень (відповідно до чинного законодавства України): кримінальні, адміністративні, дисциплінарні, цивільно-правові. Кожному виду відповідальності передують правопорушення.

Р. О. Стефанчук вважає, що цивільно-правова відповідальність – це самостійний вид юридичної відповідальності, який полягає у застосуванні державного примусу до правопорушника шляхом позбавлення особи певних благ чи покладення обов'язків майнового характеру. До правопорушника застосовуються санкції майнового характеру, які спрямовані на відновлення порушених прав та полягають у відшкодуванні збитків, стягненні неустойки чи пені [6, с. 45].

Господарсько-правова відповідальність за своєю природою дуже схожа і максимально наближена до цивільно-правової відповідальності. Така схожість зумовлена тим, що господарське право, і, зокрема, інститут відповідальності суб'єктів господарювання, є похідними від цивільного права. В деяких країнах господарське право не розглядається як окрема галузь права.

На нашу думку, правильними є два основних підходи до вирішення цієї проблеми: по-перше, втілення господарсько-правової відповідальності як окремого виду інституту правової відповідальності у роботах вітчизняних науковців; по-друге, більш чітка систематизація правових норм, які регулюють правові засади відповідальності, а також виділення господарсько-правової відповідальності з цивільно-правової відповідальності.

Література

1. Постанова Вищого господарського суду 16 листопада 2011 р. Справа № 5002-24/1584-2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.

2. Постанова Вищого господарського суду 12 лютого 2009 р. Справа № 37/284 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.

3. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради

України. – 1996 – № 30. – Ст. 141.

4. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144.

5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.

6. Цивільне право України: навч. посіб. / Ю. В. Білоусов, С. В. Лозінська, С. Д. Русу та ін.; за ред. Р. О. Стефанчука. – К.: Прецедент, 2005. – 448 с.

УДК 346.9 (043.2)

Балан Ю. В., студентка,
Київський університет права НАН України, м. Київ
Науковий керівник: Твердохліб Ю. В., асистент

СКЛАД ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ

Організація і діяльність господарського суду визначаються Конституцією України, Законом України «Про судоустрій і статус суддів», Господарським процесуальним кодексом України (далі – ГПК України), іншими законодавчими актами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Сучасне українське законодавство обрало шлях на диференціацію складу суду, закріпивши його у ст. 129 Конституції України [1], але це не повинно привести до великого різноманіття процесуальних форм. Оновлений підхід визначення підсудності справи, одночасно, конкретному суду та його складу є обґрунтованим і створює можливості для виявлення нових сторін інститутів підсудності. Існуюча в Україні система розподілу підсудності між одноособовим і колегіальним складами суду є хаотичною і потребує належного впорядкування, головним недоліком якої є безальтернативність використання конкретних процесуальних форм.

Питання складу суду вже досліджувалася, повністю чи частково, в роботах українських науковців, які зробили вагомий внесок у розвиток правового інституту господарського процесуального права. До таких дослідників можна віднести І. А. Балюк, В. Е. Беяневич, М. А. Гурвич, А. М. Колодій, Л. М. Ніколенко, Д. М. Притика, О. М. Роїна, В. П. Шибіко та ін.

В юридичній літературі питання диференціації складу суду на моноскладний та колегіальний є дискусійним, що підтверджує його значення для успішного вирішення завдань судочинства. Проблемою при виборі складу суду стало дотримання процесуальних гарантій та демократичних принципів правосуддя, поєднане з раціональним